

Centrale vmbo examens: geslaagd.

0. Samenvatting

De eerste indruk is dat het centraal examen in het vmbo in het algemeen goed verlopen is: organisatorisch, inhoudelijk en qua resultaat. In de basisberoepsgerichte leerweg zijn de examens uiterst maakbaar gebleken, de examens in de kaderberoepsgerichte leerweg liggen op koers en in de gemengde en de theoretische leerweg is het examen goed afgelopen. De negatieve verwachtingen die sommigen hadden ten aanzien van de basisberoepsgerichte leerweg en ook wel de theoretische leerweg ("6 x D") zijn zonder meer beschaamd. Alleen in de kaderberoepsgerichte leerweg zijn er enkele zorgpunten.

Ook de opzet, organisatie, uitvoering en resultaat van de praktijkexamens beroepsgericht is goed geslaagd.

Meer in detail is voor achtereenvolgens de algemene vakken en de beroepsgerichte programma's per leerweg het volgende op te merken.

1. De algemene vakken

1.1 De theoretische en gemengde leerweg

De theoretische leerweg is de opvolger van het mavo-D examen. Het verdwijnen van het C-niveau heeft geen duidelijke invloed gehad op de resultaten van de theoretische leerweg. Voor vrijwel alle vakken zijn de examens goed maakbaar gebleken en de resultaten komen overeen met die van de vroegere D-examens.

Het vmbo-diploma theoretische leerweg komt dus overeen met het mavo-diploma met 6 D-vakken, als we het niveau en de resultaten op het centraal examen als maatstaf nemen.

Voor de algemene vakken geldt hetzelfde als voor de theoretische leerweg.

1.2 De kaderberoepsgerichte leerweg

In de beroepsgerichte leerwegen kan in 11 algemene vakken centraal examen worden afgelegd. Minder dan 1% van de kandidaten doet Frans en datzelfde geldt voor geschiedenis. Deze kleine aantallen blijven even buiten beschouwing. Van de overige 9 vakken zijn er zes die ook al door de C-leerlingen in het vbo werden afgelegd: Nederlands, Engels, wiskunde, nask I, biologie. Deze vakken werden echter ook door mavo C-leerlingen en andere vbo-C populaties dan de voorgangers van de huidige KB-leerlingen gedaan. Vooral bij Duits is de KB-populatie een minderheid van de vroegere C-leerlingen. Bij drie vakken heeft KB een geheel nieuwe populatie: aardrijkskunde, maatschappijleer en economie.

Naarmate de populatie nieuwer was bleek het moeilijker de juiste afstemming te vinden van de inhoud en zwaarte van de examens enerzijds, en de vaardigheid van de populatie anderzijds. Vooral Duits en in mindere mate maatschappijleer en ook wel economie waren moeilijk voor de KB-leerlingen.

Wiskunde was aan de pittige kant. Nederlands, Engels, nask 1, biologie en aardrijkskunde waren goed op niveau.

Conclusie: In de kaderberoepsgerichte leerweg liggen de meeste vakken op koers en moet bij een aantal vakken nader onderzoek verricht worden. Dat betreft dan mede het voorafgaand onderwijs.

1.3. De basisberoepsgerichte leerweg

Ook in de basisberoepsgerichte leerweg worden er van de 11 vakken twee nauwelijks gekozen (Frans en geschiedenis). Van de andere 9 vakken is in 2001 en 2002 kunnen er 8 als de opvolger van de B-examens worden gezien. Met deze vakken is in 2001 en 2002 op 20 pilotscholen zorgvuldig nagegaan wat wel en niet haalbaar is, en wat nog als een zinvol examen kan worden beschouwd. Bij de meeste vakken bleek dat in 2001 al redelijk te lukken, maar met wiskunde en in mindere mate nask 1 ging dat minder goed (zie de verslagen over de pilots van 2001 en 2002). Bovendien waren er vrij hardnekkige uitingen vanuit scholen dat ook de pilot-examens voor de eigen schoolbevolking te moeilijk zou zijn. Uiteindelijk bleken alle BB-examens in de algemene vakken zeer goed maakbaar voor de leerlingen.

2. Beroepsgerichte programma's

2.0 Samenvatting beroepsgericht

De examenperiode, die voor de beroepsgerichte programma's al vanaf 8 april kon beginnen, kende een regelmatig verloop en de eerste centrale examens beroepsgericht hebben naar behoren gefunctioneerd. Dit geldt ook voor de sector landbouw, waar niet kon worden voortgeborduurd op een traditie van landelijke examens, en voor de geheel nieuwe intrasectorale programma's.

Voor de beroepsgerichte vakken was de normering niet bindend. De examinatoren waren verplicht om de scores van de kandidaten volgens het correctievoorschrift vast te stellen, maar bij de omzetting van scores naar cijfers konden de vmbo-scholen afwijken van de referentienormen van de CEVO.

Anders dan velen aanvankelijk verwachtten, waren de examens globaal gesproken uiterst maakbaar. Dat blijkt uit de lage percentages onvoldoende (bij toepassing van de CEVO-normen) voor veel examens.

De resultaten op de praktijkexamens pakken voor de leerlingen nog gunstiger uit. Een verklaring hiervoor is ongetwijfeld gelegen in de grote affiniteit van de vmbo-leerlingen met de praktijk, maar nu de praktijkexamens voor het eerst genormeerd zijn, is duidelijk geworden dat deze in de toekomst meer mogen discrimineren.

Conclusies:

- Goed verlopen. Ook voor wat betreft landbouw en intrasectoraal.
- Voor wat betreft het niveau is dit eerste examenjaar voorzichtig ingezet.

Wat betekent dit voor 2004?

- Voor veel schriftelijke examens beroepsgericht (ook in de BB) kan er 'nog best een tandje bij'.
- Bij de praktijkexamens vasthouden aan de betekenisvolle opdrachten, waaraan de leerlingen met veel plezier kunnen werken, maar de correctievoorschriften aanpassen om de praktijkexamens discriminerender maken.

2.1 De Basisberoepsgerichte leerweg

2.1.1 Het cse BB

Net zoals bij de algemene vakken hebben de inspanningen om de toegankelijkheid van de schriftelijke examens voor de BB-leerling te optimaliseren, hun vruchten afgeworpen. In de sectoren economie, zorg en welzijn en landbouw konden de leerlingen de schriftelijke examens zeer goed aan.

De vastgestelde normeringstermen van deze schriftelijke examens zijn kleiner dan 1,0¹) en op onderdelen is een pittiger vraagstelling mogelijk.

In de sector techniek is voor wat betreft het niveau van de schriftelijke examens goed geschoten.

Als de referentienormen zijn gehanteerd, zijn er voor de centraal praktische examens weinig onvoldoendes gehaald. Hoewel de 'doe-opdrachten' goed vallen bij de BB-leerlingen (en docenten) is dit niet de enige verklaring voor de goede resultaten. Meegespeeld heeft ook dat besloten is, om de definitieve norm niet strenger vast te stellen dan de 'voorlopige' norm, die al in het correctievoorschrift was opgenomen.

2.1.2 Het cpe BB

Uit de gegevens over de centraal praktische examens, die dit jaar voor het eerst systematisch zijn verzameld, blijkt dat de voorlopige norm relatief gunstig was. Het gevolg is dat voor alle centraal praktische examens een normeringsterm (N-term) van 1,0 is vastgesteld.

Hoewel deze situatie aansluit bij de vroegere praktijkexamens van het Examenbureau VBO en hoewel het verheugend is om te constateren dat de leerlingen goed scoren, wordt het beoordelings- en normeringssysteem in 2004 iets strenger aangezet.

2.2 De kaderberoepsgerichte leerweg

2.2.1 Het cse KB

Op enkele vakken na geven de resultaten voor de centraal schriftelijke examens een normaal beeld te zien: normeringstermen tussen 0,7 en 1,4 en om en nabij 20% onvoldoende bij toepassing van de referentienormen.

De uitzonderingen betreffen Bloembinden en –schikken, Groene ruimte en Mode en commercie. Bij de beide landbouw-vakken is dit in belangrijke mate het gevolg van het examenprogramma.

2.2.2 De cie KB

Voor de centrale integratieve eindtoetsen geldt hetzelfde als voor de praktijkexamens in de BB:

- voor het eerst kwantitatief geëvalueerd;
- alle normeringstermen zijn 1, conform de 'voorlopige' normen;
- voor de populatie zeer goed te doen.

2.3 De gemengde leerweg beroepsgericht

Hoewel de aantallen leerlingen voor veel vakken te klein zijn om verantwoorde conclusies te trekken, is het beeld ook hier overwegend normaal. Het eerste centrale examen GL-beroepsgericht varieert van gemiddeld tamelijk makkelijk, tot van goed niveau. Enkele vakken bleken voor de kandidaten nogal moeilijk. De geheel nieuwe populatie GL-leerlingen moet heel wel in staat geacht worden om examens af te leggen.

3. Overzicht normeringstermen 2003

Voor alle praktijkexamens (cpe BB en cie KB) geldt als normeringsterm: $N = 1$.

Op de volgende bladzijde zijn de vastgestelde normeringstermen van de cse's, de bijbehorende percentages onvoldoende en de aantallen leerlingen waarop de toets- en itemanalyse is gebaseerd, vermeld.

Daarbij geldt:

- 1) De N-term (normeringsterm) is een ijkvariabele die na afloop van het examen wordt vastgesteld.
De volgende vuistregels geven een indicatie van de praktische betekenis:
N = 1 De leerling moet 50% van de maximale score behalen voor een voldoende cijfer
N = 2 De leerling moet 40% van de maximale score behalen voor een voldoende cijfer
N = 0 De leerling moet 60% van de maximale score behalen voor een voldoende cijfer
- 2) Indien sprake was van niet-bindende normering: Het percentage onvoldoendes als alle scholen de vastgestelde referentienorm daadwerkelijk gehanteerd zouden hebben.
- 3) Met 'aantal' is weergegeven het aantal kandidaten dat is opgenomen in de analyse. Het werkelijke aantal kandidaten kan hoger zijn.

algemeen vak	cse GL/TL		
	N-term ¹⁾	% onv	aantal ³⁾
Nederlands lezen GL/TL	0,9	18	3693
Nederlands schrijven GL/TL	0,6	23	2432
Fries GL/TL	1,5	-	
Frans GL/TL	0,5	33	2519
Duits GL/TL	1,1	33	3309
Engels GL/TL	0,8	20	2544
Spaans GL/TL	0	24	85
Turks GL/TL	0,5	-	34
Arabisch GL/TL	0,6	-	11
Geschiedenis GL/TL	0,8	8	2404
Aardrijkskunde GL/TL	0,8	17	2646
Wiskunde GL/TL	1,1	25	3885
Nask 1 GL/TL	1,2	30	2948
Nask 2 GL/TL	1,5	30	2342
Biologie GL/TL	0,8	18	3064
Economie GL/TL	1,3	30	3157
Maatschappijleer 2 GL/TL	1	21	1207
Beeldende vakken 2 GL/TL	0,8	19	2984
cpe tekenen	1	-	
cpe handvaardigheid	1	-	
cpe textiele werkv	1	-	
Muziek GL/TL	0,2	15	344
Dans GL/TL	0	-	17
Drama GL/TL	0	-	35

algemeen vak	cse KB		
	N-term ¹⁾	% onv	aantal ³⁾
Nederlands KB	0,5	17	2227
Frans KB	1,4	28	153
Duits KB	1,7	27	1134
Engels KB	0,5	29	2576
Geschiedenis KB	0,5	10	124
Aardrijkskunde KB	1	23	419
Wiskunde KB	1,5	30	2636
Nask 1 KB	1,2	24	1480
Biologie KB	1,1	21	1658
Economie KB	1,4	26	1461
Maatschappijleer 2 KB	1,5	26	1064

algemeen vak	cse BB		
	N-term ¹⁾	% onv ²⁾	aantal ³⁾
Nederlands BB	0	8	2389
Frans BB	1,1	20	137
Duits BB	0,6	22	727
Engels BB	0,2	15	2458
Geschiedenis BB	0,1	16	146
Aardrijkskunde BB	0,4	18	497
Wiskunde BB	0,5	19	2575
Nask 1 BB	0,4	18	1531
Biologie BB	1,1	21	2869
Economie BB	0,8	16	2244
Maatschappijleer 2 BB	1	27	886

beroepsgericht prog.	cse BB		
	N-term ¹⁾	% onv ²⁾	aantal ³⁾
BT-timmeren BB	1,6	26	1557
BT-metselen BB	1	24	323
BT-schilderen BB	1,7	26	206
Bouw-breed BB	1	21	252
Elektrotechniek BB	1,3	32	1147
Grafische techniek BB	0,6	17	129
Installatietechniek BB	1	16	165
Instalektro BB	1,2	17	120
Metalektro BB	1,2	17	94
Metaaltechniek BB	1	18	1179
Transport en logistiek BB	0,7	18	170
Voertuigtechniek BB	1,5	32	707
Verzorging BB	0,4	18	1624
Uiterlijke verzorging BB	0	13	770
Zorg en welzijn breed BB	0,2	15	554
Administratie BB	0	9	849
Handel en Verkoop BB	0,3	15	527
Handel en Adm. BB	0,3	16	775
Mode en Commercie BB	0,4	15	249
Consumptief-bakken BB	0,4	16	216
Consumptief-horeca BB	0,6	18	449
Consumptief breed BB	0,9	16	238
Plantenteelt BB	0,2	15	201
Groene ruimte BB	0,3	15	421
Bloemb. en schikken BB	0,5	16	357
Dierhouderij BB	0,1	16	658
Verw. Agrar. Prod. BB	1	15	494
Landbouw breed BB	0,5	15	97

	cse KB		
beroepsgericht prog.	N-term ¹⁾	% onv ²⁾	aantal ³⁾
BT-timmeren KB	1,4	24	963
BT-metselen KB	1,4	-	31
BT-schilderen KB	1,8	-	41
Bouw-breed KB	1,4	15	178
Elektrotechniek KB	1	23	1161
Grafische techniek KB	1,4	15	124
Installatietechniek KB	1,4	22	85
Instalektro KB	1,1	31	93
Metalektro KB	1	19	283
Metaaltechniek KB	1,8	33	571
Transport en logistiek KB	1	24	100
Voertuigentechniek KB	1,6	34	514
Verzorging KB	0,8	15	1507
Uiterlijke verzorging KB	0,4	17	335
Zorg en welzijn breed KB	1,5	29	640
Administratie KB	1	23	935
Handel en Verkoop KB	1	21	218
Handel en Adm. KB	0,8	16	848
Mode en Commercie KB	0,2	18	205
Consumptief-bakken KB	0,7	18	79
Consumptief-horeca KB	1,1	28	141
Consumptief breed KB	0,8	20	138
Plantenteelt KB	1	27	241
Groene ruimte KB	0,3	16	380
Bloemb. en schikken KB	0	20	419
Dierhouderij KB	1	23	670
Verw. Agrar. Prod. KB	0,7	17	382
Agrar. bedrijfseconomie KB	1,4	31	566
Agrar. techniek KB	1,3	30	346
Landbouw breed KB	1	30	109

beroepsgericht prog.	cse GL		
	N-term ¹⁾	% onv ²⁾	aantal ³⁾
BT-timmeren GL	1	19	117
BT-metselen GL			
BT-schilderen GL			
Bouw-breed GL			
Elektrotechniek GL	1	24	133
Grafische techniek GL	1,2	-	8
Installatietechniek GL	1	-	3
Instalektro GL	1	-	32
Metalektro GL	1	21	213
Metaaltechniek GL	1,2	33	73
Transport en logistiek GL	1	-	9
Voertuigentechniek GL	2	48	52
Verzorging GL	0,7	16	332
Uiterlijke verzorging GL	1,1	25	8
Zorg en welzijn breed GL	1	26	496
Administratie GL	0,4	17	202
Handel en Verkoop GL	1	19	53
Handel en Adm. GL	0,8	17	588
Mode en Commerce GL	0,6	-	12
Consumptief-bakken GL	1	-	0
Consumptief-horeca GL	1	-	2
Consumptief breed GL	1	-	36
Plantenteelt GL	1,1	17	6
Groene ruimte GL	0,3	16	58
Bloemb. en schikken GL	0	18	55
Dierhouderij GL	0,6	17	170
Verw. Agrar. Prod. GL	0,3	16	64
Landbouw breed GL	0,6	15	167